

**RECENSION:
BEKÖNADE FÖRKROPPSLIGANDEN OCH
DEN KIRURGISKA YTAN**

Kinnunen, Taina 2008: Lihaan leikattu kauneus. Kosmeettisen kirurgian ruumiillistuneet merkitykset. Helsinki: Gaudeamus. 383 sidor.

Ann-Charlotte Palmgren

Kulturanthropologen Taina Kinnunen beskriver dagens skönhetskultur och den teknologiserade kroppsligheten i boken *Lihaan leikattu kauneus. Kosmeettisen kirurgian ruumiillistuneet merkitykset*. Utgångspunkter är enskilda skönhetsoperationer i Finland och Estland, samt finländska mäns och kvinnors upplevelse före och efter ingreppet. Syftet med studien är att svara på varför skönhetsoperationer blir allt populärare, vad som eftersträvas med skönhetsoperationer och hur de inverkar på personen. Genom att svara på dessa frågor ger boken på ett förtjänstfullt sätt nya synvinklar till andra forskare som är intresserade av kroppslighet och kön.

Teoretiskt utgår Kinnunen från förkroppsligandet, alltså tanken att kroppssubjektets historia och strävanden, samt den omgivande kulturen materialiseras som en förlängning i den levda kroppen. Förutom kroppslighet och förkroppsligandet är även patient, identitet och kön centrala begrepp i studien. Genom hela studien granskas förhållandet mellan individen, institutionen och kulturen. Skönhetskirurgin förstås av Kinnunen som en institution där de två aktörerna – patienten och kirurgen – möts och delar sina kulturella diskurser angående de kulturella kontrakten över kroppens utseende.

Som kulturforskare driver Kinnunen tolkningen av begreppet patient vidare genom att tänka att sjukdomens betydelse har förändrats i och med att utseendet medikaliserats. Fulhet har blivit en epidemi som bekämpas allt mer. Kinnunen visar att skönhet och skönhetskirurgi hör ihop både med centrala kulturella värderingar

och människors emotionella, moraliska och sociala dimensioner av livet. Kinnunen ser identitet genom termen subjekt och som en växelverkan mellan kulturen och individen.

Kinnunen beskriver skönhetskirurgin som bekönad på tre olika nivåer. Liksom i tidigare forskning om skönhetskirurgi ingår i Kinnunens studie främst kvinnor som patienter och män som kirurger. Detta reflekterar det faktum att ungefär nio av tio patienter är kvinnor och nio av tio kirurger är män. Kinnunen intervjuar även manliga patienter, vilket hon nämner som ovanligt inom forskning om skönhetskirurgi. Kinnunen nämner endast en annan studie (Holliday & Cairnie 2007) som tar fasta på erfarenheter av även manliga patienter. Förutom att patienterna oftast är kvinnor och kirurgerna oftast är män är skönhetskirurgin därtill bekönad genom motiven bakom operationerna. Motiven är att beköna och sexualisera kropparna enligt en kulturell modell.

BERÄTTELSENA BAKOM PLASTIK- OCH SKÖNHETSKIRURGI

Många som deltagit i undersökningen har frågat om studien är för eller emot plastikkirurgi. Ingendera, säger Kinnunen. Genom hela boken får människorna bakom ingreppen en mycket stor roll. Både patienter som varit med om skönhetskirurgi och kirurger kommer till tals, samt därtill en journalist som skrivit artiklar om skönhetskirurgi, två konsulenter inom skönhetskirurgi och två patienter som genomgått rekonstruerande plastikkirurgiska ingrepp. Kinnunen varvar tidigare forskning inom ämnet, sin egen analys, teoretiska utgångspunkter och citat ur intervjuer, så att det känns som om alla olika moment får en lika stor och betydelsefull plats i hennes studie.

Som materialinsamlingsmetod har Kinnunen alltså använt halvstrukturerade intervjuer kring teman och enkäter. Sammanlagt är det fråga om 79 intervjuer med både patienter och kirurger utförda under åren 2003–2004 och 118 enkäter ifyllda av patienter. Kinnunen betonar att det är omöjligt att tala om patienterna som en enhetlig grupp. 126 av 142 patienter var kvinnor, patienternas ålder varierade från 19 till 84 år och när det gäller ingrepp handlade det om sammanlagt 287 stycken varav fyra av fem var gjorda i Finland och resten i Estland. Av kirurgerna var två av tolv kvinnor.

Teman i intervjuerna med kirurgerna var bland annat den personliga karriärhistorien, förhållandet till patienten, ramverken bakom ingreppen, personliga åsikter och det kirurgiska samfundet. När det gällde intervjuerna med patienterna och enkäterna som fylldes i av dessa behandlades bakgrundsinformation, valet av och belåtenheten över sjukhuset, beslutet att göra ett ingrepp och belåtenheten över ingreppet och det egna utseendet.

BILDER AV KROPPEN

Strukturellt är boken indelad i sex teman. De olika temana sträcker sig från väntan och bemötandet vid mottagningen, åldrandet, den sexualiserade kroppen, näsoperationer, komplikationer, till kroppen som en estetisk och identitetsmarkerande helhet.

Att varje tema är illustrerat med många citat gör att individerna bakom ingreppen verkligen framhävs. Skönhetskirurgi och plastikkirurgi är något individuellt, samtidigt som det framkommer att ett av motiven bakom operationerna är att personen anser sig ha onormala eller onaturliga bröst, näsa, ögonlock eller valkar runt magen. Detta är något som paradoxalt hänvisar till grupp beteende och en kollektiv identitet, vilket egentligen visar hur mycket kulturen och samhället kan inverka på den enskilda människan. Det som anses normalt är ungdom samt dit hörande hälsa, sexuell attraktivitet och funktionsduglighet.

Varje kapitel i boken inleds med en illustration. Som ett exempel kan nämnas en illustration där en person i läkarrock och med huvudet inlindat i gasbinda håller fyra småbarnshuvud i gips. Framför personen står en barndocka i plast med utskurna ögon och långa pinnar instuckna i kroppen. Ett annat kapitel har illustrerats av närbilder på tjugotvå näsor mot en bakgrund av en stjärnhimmel. Under stjärnhimlen står en naken kvinna som är glest invirad i blåa plastband. Kvinnan skjuter en kundvagn framför sig där en annan kvinna sitter likaledes utstyrd. Illustrationerna är gjorda av konstnär Harri Larjasto och jag upplever illustrationerna som både gripande och oerhört starka. Kinnunen skriver själv att Larjastos illustrationer och tankar har gett ett djup i hennes förståelse av kroppslighetens mysterier och samtidigt skapat nya mysterier. Om jag däremot ser på illustrationerna i kombination med analysen uppstår en del frågor. Kinnunen skriver själv att hon inte vill vara för eller emot plastikkirurgi. Hon nämner att hon var både skeptisk och nyfiken när hon inledde studien. Hon skriver att hon i början var nervös för vilka freakar, som hon själv uttrycker det, hon skulle komma att träffa, även om hon hade viss kännedom om branschen. Genom hela boken framkommer dock att man inte kan förhålla sig till patienterna på ett sådant sätt, vilket också betonas av Kinnunen. Bilderna av Larjasto är däremot väldigt nära vad man kunde kalla det bisarra.

Boken är diger och jag upplever att det egentligen inte finns något som direkt kan kritiseras. Studien som Kinnunen gjort är omfattande samtidigt som den är nyskapande, bland annat eftersom det ter sig som om det inte finns tidigare kultur/könsvetenskaplig forskning om plastikkirurgi och skönhetskirurgi i finländska förhållanden. Som tidigare nämnts är analysen imponerande och citaten väl valda, men därtill kan boken även användas som en introduktion till tidigare internationell forskning om både plastikkirurgi och iscensättandet av kroppslighet i allmänhet. Även om läsaren tidigare är bekant med forskning kring skönhetskirurgi är boken särdeles intressant tack vare det finländska perspektivet.

LITTERATUR

HOLLIDAY, RUTH & CAIRNIE, ALLIE 2007: Man Made Plastic: Investigating Men's Consumption of Aesthetic Surgery. – *Journal of Consumer Culture* 7(1).

Ann-Charlotte Palmgren är utexaminerad filosofie magister i nordisk etnologi vid Åbo Akademi och skriver nu doktorsavhandling i kvinnovetenskap vid Åbo Akademi. Avhandlingen behandlar problematisk kroppslighet i bloggar.